

13/03/2024

На данашњи дан умро српски књижевник и нобеловац Иво Андрић

Велики српски књижевник и нобеловац Иво Андрић умро је на данашњи дан, а иза себе је оставио велики књижевни опус.

У Андрићевом животу смјењивале су се књижевна и успјешна дипломатска фаза.

Андрић, рођен у мјесту Долац 9. октобра 1892. године, а преминуо у Београду 13. марта 1975, био је српски и југословенски књижевник и дипломата Краљевине Југославије.

Године 1961. добио је Нобелову награду за књижевност „за епску снагу којом је обликовао теме и приказао судбине људи током историје своје земље“.

Андрић је у младости био припадник напредног покрета Млада Босна и страствени борац за ослобођење јужнословенских народа од Аустроугарске монархије.

У аустријском Грацу дипломирао је и докторирао, а вријеме између два

свјетска рата провео је у служби у конзулатима и посланствима Краљевине Југославије у Риму, Букурешту, Грацу, Паризу, Мадриду, Бриселу, Женеви и Берлину.

Био је члан Српске академије наука и умјетности. Његова најпознатија дјела су „На Дрини ћуприја“, „Травничка хроника“, „Проклета авлија“, „Госпођица“ и „Јелена, жена које нема“, затим низ узбудљивих приповједака, поетски записи...

У својим дјелима углавном се бавио описивањем живота у Босни за вријеме отоманске власти.

У Београду постоји Задужбина Иве Андрића, а прва и најважнија одредба пишчеве опорукe била је да се његова заоставштина сачува као цјелина и да се, као легат односно, задужбина, намијени за опште културне и хуманитарне потребе.

На основу пишчеве тестаментарне воље, сваке године додјељује се Андрићева награда за причу или збирку прича написану на српском језику.

Током њемачке окупације Србије и Југославије Андрић је одбио да прима пензију и инсистирао да се његова дјела не објављују.

Одбио је да потпише „Апел српском народу“ којим се „осуђује отпор окупатору“.

Из моралних разлога одбио је позив културних радника да се његове приповијетке укључе у „Антологију савремене српске приповетке“ за вријеме док „народ пати и страда“:

– Као српски приповједач, као дугогодишњи сарадник Српске књижевне задруге и члан њеног бившег Књижевног одбора, ја бих се у нормалним приликама, разумљиво, одазвао овом позиву.

Данас ми то није могуће, јер у садашњим изузетним приликама, не желим и не могу да учествујем ни у каквим публикацијама, ни са новим, ни са раније већ објављеним својим радовима- објаснио је Андрић.

У тишини изнајмљене собе у Призренској улици, написао је „Травничку хронику“, а крајем 1944. године и роман „На Дрини ћуприја“. Оба романа објавио је у Београду неколико мјесеци по завршетку рата.

Андрић је сахрањен у Алеји заслужних грађана на београдском Новом гробљу.

У оквиру Задужбине Иве Андрића спада и Спомен-музеј који се налази у саставу Музеја града Београда и отворен је 1976. године у стану на Андрићевом венцу 8, у коме је писац живио са супругом Милицом Бабић од 1958. године.

На иницијативу великог српског и свјетског филмског аутора Емира Кустурице у Вишеграду је подигнут Андрићград или Каменград – културни центар који се налази на локацији Ушће на самом ушћу ријека Дрина и Рзав, а отворен је 5. јула 2012.

Град је изграђен од камена и у њему се налази педесетак објеката – позориште, модерни биоскоп, градска управа, академија лијепих умјетности, ријечна марина и пристаниште, хотели, тргови, црква, стари хан, дућани и спомен-кућа Иве Андрића...

Иво Андрић се директно и недвосмислено изјашњавао као Србин и српски писац.

У свом писму комесару Српске књижевне задруге /1942/ истиче да је српски писац. У својим личним документима, личној карти /1951/, војној књижици /1951/, партијској књижици /1954/, изводима из матичне књиге рођених и вјенчаних, у рубрици „народност“ уписао је – „српска“.

Андрић је два пута одбио да његове пјесме уђу у „Антологију хрватске лирике“, а 1954. одбија да се у његовој биографији у Југословенској енциклопедији помијене да је хрватског поријекла.

Као неку врсту потврде Ивине народности, канадско-амерички историчар Вилијам Мекнил пише да су родитељи Ивине мајке били Срби, те Војновићево писмо његовом брату Луји у коме каже:

– Шаљем то дјело `“Екс понто` које је пробудило велику сензацију. Писац млади католички Србин из Босне, идеалан младић, 26 година.

mitropolija.com